

Personvernsreform i Europa:

Forslag til nytt regelverk fra Europakommisjonen 25. januar - en forordning og et direktiv

*Skrevet av forvaltningsråd John S. Engstrøm og justisråd Hanne Messel,
EU-delegasjonen 27. januar 2012*

Europakommisjonen presenterte 25. januar en reform for modernisering av personvernsregler i EU. Hovedlinjene for en europeisk reform av personvernet trekker Kommisjonen opp i en kortfattet melding [COM\(2012\) 9](#) som sammenfatter utfordringene for personvernet i dag som gir følgende hovedmål;

- å gi borgerne bedre kontroll over egne opplysninger
- sikre et regelverk som passer for et digitalt marked,
- sikre personvern ved politiets og andre rettshåndhevende myndigheters behandling av personopplysninger
- takle utfordringer og sikre personvernet i en global verden

Kommisjonen foreslår to nye sett regelverk for å styrke individets rettigheter og takle utfordringer med ny teknologi og en globalisert verden.

- En forordning om beskyttelse av personopplysninger ved behandling og overføring av disse – en generell personvernforordning [COM\(2012\) 11/4](#). Denne forordningen skal erstatte dagens personvernsdirektiv (95/47), inntatt i EØS-avtalen, gjennomført i norsk rett bla i personopplysningsloven (2000/31).
- Et direktiv for beskyttelsen av personer for behandling av personopplysninger for myndigheter med formål å forebygge, etterforske, oppklare og straffeforfølge straffbare handlinger eller straffegjennomføring, og fri utveksling av slike opplysninger [COM\(2012\) 10](#). Dette direktivet skal erstatte dagens rammebeslutning for personvern innen politisamarbeid og annet rettslig samarbeid i straffesaker (2008/977), inntatt i Schengen-avtalen, og sentral for utformingen av politiregisterloven (2010/16)

Dagens situasjon gir behov for reform og modernisering for å beskytte personvernet i en digital tidsalder og globalt marked med en forordning

Dagens personverndirektiv ble vedtatt for 17 år siden. Den teknologiske virkeligheten er en helt annen i dag, hvor enorme mengder personopplysninger på sekunder lagres og overføres ulike steder i verden. Utvikling og bruk av digitale tjenester i sosiale nettverk, nettskyer og elektronisk handel krever en modernisering av regelverket som **bedre beskytter den enkeltes rettigheter til egne opplysninger**.

Med det nye forslaget til forordning skal europeiske borgere bedre kunne kontrollere bruken av egne opplysninger og få lettere tak i dem, uansett hvor opplysningene er sendt behandlet eller lagret, også utenfor Europa. Den enkeltes rettigheter styrkes med rett til; å bli glemt, til å ta med seg egne opplysninger videre fra selskap til selskap, til varsel om hacking og klarere regler for informasjon og samtykke.

Dagens personvernordning er gjennomført med nasjonal lovgivning i alle EØS-land. Gjennom en digital utvikling er det helt andre muligheter for virksomheter å rette seg mot hele det indre marked i Europa. Ulikheter i gjennomføringen av dagens regler i Europa skaper en situasjon for virksomhetene som er uklar, **komplisert og administrativt kostbar**. Den fragmenterte rettslige situasjonen kan forhindre at borgerne har tillit til systemet, og hindrer også økonomisk vekst i Europa.

Kommisjonen ønsker å forenkle regelverket ved en forordning, som vil gjelde likt i hele Europa. Dette vil gjøre det lettere å drive virksomhet i Europa og vil stimulere til vekst. Gjennom effektivisering av prosedyrer, særlig ved å fjerne rutinemessige meldingsrutiner for all behandling av personsopplysninger, og heller stille krav til internkontroll skal virksomhetenes ansvar økes, og formelle kostnadskrevede rutiner minimeres. Virksomheter skal også kunne forholde seg til én tilsynsmyndighet (one stop shop) i det landet en har hovedsete, og dette vil også skape en klarhet for bedrifter og være kostnadseffektiv. Kommisjonen mål er at strekt europeisk personvern for europeiske selskaper blir en konkurransefordel i forhold til aktører utenfor Europa.

Forenklinger for databehandlere er også viktig sett i sammenheng med de nye forpliktelsene som vil følge av forslaget. Styrkede rettigheter for den enkelte vil på den annen side forplikte databehandlerne tilsvarende. Å gi enkeltpersoner mulighet til å overføre data i brukbart format fra en tjeneste til en annen (fra en nettsky eller sosialt nettverk til et annet) og rett til å få slettet alle opplysninger en selv tidligere har gitt fra seg, vil også stille krav til virksomhetene. Nye sikkerhetskrav og varslingsplikter vil også fordre forenklinger på områder hvor dette er mulig for videre innovasjon og vekst i et digitalt samfunn.

Et godt personvernregime i Europa forutsetter uavhengige og **streke nasjonale datatilsyn** for å sikre håndheving og kontroll. For å bedre muligheter til å håndheve personvernregler nasjonalt vil tilsynene få kompetanse til å ilegge bøter på opp til en million euro eller opp til to prosent av en virksomhets samlede årlige omsetning. Et forslag om et hovedtilsyn for hver virksomhet i Europa stiller også krav til samarbeid mellom de ulike nasjonale tilsyn. Enkeltpersoner skal fortsatt kunne forholde seg til myndigheten i sitt hjemland, som vil raskt og effektivt samarbeide med tilsynsmyndigheter i de andre europeiske land for håndheving og kontroll.

I dag blir personopplysninger i stadig økende grad overført og lagret i ulike land **både i og utenfor Europa**. Dette stiller krav til et sterkt personvern internasjonalt. Dagens situasjon er uklar og har komplekse regler. Kommisjonen foreslår et regelverk som skal sikre at opplysninger som overføres ut av Europa skal være sikret en beskyttelse på linje med beskyttelsen i Europa. Kommisjonen vil gjøre det klart at europeisk rett vil gjelde for de virksomheter utenfor Europa når de tilbyr varer og tjenester til europeiske borgere, eller registrerer deres adferd. Internasjonale selskaper vil gjennom gode interne regler få godkjenning for aktivitet i hele EU, og skape enklere regler.

Retten til personvern virker sammen med andre hensyn og rettigheter, som **ytringsfrihet** og retten til en fri presse. Fra de generelle prinsippene for oppbevaring og behandling av personopplysninger kan det gjøres unntak, blant annet fra "retten vil å bli glemt". Opplysninger kan oppbevares for lengre perioder så fremt de utelukkende skal benyttes for

historiske eller statistiske formål eller til vitenskapelig forskning. Direktivforslaget inneholder særlige regler som gjelder behandlingen av persondata i visse spesifiserte situasjoner. Medlemslandene kan fastsette unntak fra bestemmelsene i de generelle kapitlene når det gjelder behandling av persondata for journalistiske, kunstneriske eller litterære formål, slik at både personvern hensyn og hensynet til ytringsfrihet ivaretas. For behandling av persondata i forbindelse med helse og i forbindelse med ansettelsesforhold kan nasjonale særlige regler kan fastsettes. For historiske og statistiske formål og for vitenskapelige forskningsformål kan personopplysninger behandles og offentliggjøres i henhold til nærmere bestemte vilkår. Bestemmelser for disse områdene er foreslått i kapittel XI i forordningen.

Dagens situasjon og behov for sikring av personvern ved politi og andre myndigheters behandling av personopplysninger for å forebygge, etterforske, oppklare og straffeforfølge straffbare handlinger eller straffegjennomføring

EUs regelverk for personvern innen politi og rettslig samarbeid i straffesaker stammer fra tiden før Lisboa-traktaten da samarbeidet var såkalt tredjesøylesamarbeid. I 2008 vedtok EU en rammebeslutning for personvern for politi- og rettslig samarbeid i straffesaker 2008 /977. For Norge er denne rammebeslutningen videreutvikling av Schengen-avtalens regler om personvern. Norge deltok i forhandlingen av denne lovgivningen i Rådet, og her senere gjennomført reglene i norsk rett i politiregisterloven. Lisboa-traktaten innførte ordinær lovgivningsprosedyre også innen dette området med Europaparlamentet som medlovgiver. En generell hjemmel til personvernslovgivning i EU i Lisboa-traktatens artikkel 16 gir mulighet og ønske om en felles enhetlig sterk personvernlovgivning i alle EUs medlemsland også på dette området. Når et direktiv blir vedtatt, vil det gi **Europakommisjonen kompetanse til å påse at EU-lovgivningen faktisk gjennomføres** i EU-landene. Kommisjonen har ikke samme myndighet i dag, som direktivet vil føre til, for eksempel ta et medlemsland til EU-domstolen for manglende gjennomføring av reglene.

Dagens regler i rammebeslutningen forplikter bare ved overføring av personopplysninger til et annet land. Hovedendringen som foreslås i direktivet er at felles personvernsregler i direktivet også skal gjelde ved **nasjonal behandling**. Behov for nytt regelverk, og særlig behovet for at EU-regler skal gjelde all behandling også nasjonal behandling, kommer fram i Kommisjonens evalueringsrapport [COM \(2012\) 12](#) for gjennomføring av eksisterende lovgivning.

Ulikheter i borgernes **rett til informasjon og åpenhet om behandling om personopplysninger** er også viktig å klargjøre i regelverket. Særlig vil settes felles minimumskrav til kriteriene og krav for å kunne begrense retten til informasjon. Begrensninger i retten til informasjon settes gjennom avveining mellom individets rettigheter og samfunnets behov nødvendig for å kunne forebygge, avdekke, etterforske og rettsforfølge straffbare handlinger.